

คุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทในกลุ่มเกษตร
และอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กัณฐณัฐกรณัณ แก้วบุญมา*, นฤนาถ ศรราชยานิช**, อมลยา โกไศยกานนท์***, ภูริทัต อินยา****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานทางการเงินและหน้ารายงานผู้สอบบัญชีฉบับภาษาอังกฤษของบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2558 ถึงปี 2560 ข้อมูลสำหรับ 3 ปี รวมจำนวนทั้งสิ้น 248 ข้อมูล (82, 79 และ 87 บริษัท ตามลำดับ) จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุผลการศึกษาพบว่า รายงานผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matter: KAM) อ่านง่ายกว่ารายงานผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) มีโทนของเนื้อหาเป็นลักษณะเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการเพิ่มวรรค KAM ในรายงานผู้สอบบัญชีจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้นและจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นต่อบงการเงินมากขึ้น ซึ่งถือเป็นการเพิ่มคุณค่าด้านการสื่อสารให้กับรายงานทางการเงินอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกวิชาชีพบัญชีฯ เพื่อจะได้ใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ผู้สอบบัญชีสามารถกำหนดรูปแบบของรายงานผู้สอบบัญชีรวมทั้งการเลือกใช้คำในการสื่อสารเพื่อให้งานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : คุณค่าด้านการสื่อสาร, เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ, รายงานผู้สอบบัญชี, กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร, กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค

* นักศึกษาหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

**** อาจารย์ประจำ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Corresponding author, email: amonlaya.ko@cmu.ac.th, Tel. 053-942137

Received : July 4, 2020; Revised : September 3, 2020; Accepted : November 6, 2020

Communicative Value of Key Audit Matters of Companies in Agro and Food Industry and Consumer Products Groups Listed on the Stock Exchange of Thailand

Kantanattakorn Kaewboonma*, Naruanard Sarapaivanich**,
Amonlaya Kosaiyakanont***, Puritud Inya****

Abstract

The purpose of this study was to examine Communicative Value of Key Audit Matter (KAM) of companies in agro and food industry and consumer products groups Listed on The Stock Exchange of Thailand. The data was collected from the financial reporting and the auditor's report in English during 2015 – 2017 of companies in agro and food industry and consumer products groups listed on the stock exchange of Thailand, data for 3 years, total amount 248 data (82, 79 and 87 companies, respectively). Multiple regression analysis was used to analyze the data. The results showed that the auditor's report with KAM is easier to read than auditor's report without KAM. Moreover, the results revealed that the tone of the auditor's report with KAM has more negative tone than which without KAM. These results indicated that adding KAM in the auditor's report will enable the users of the financial statements to easily understand what the auditor want to communicate and leads the users to become more confidence in the financial statements, which is truly increase the Communicative Value of the financial reporting. Therefore, it is benefit to the Federation of Accounting Professions in order to use these information as a guideline for consideration about providing an opportunity for the auditor to specify the format of the auditor's report, including the choice of words to communicate which enhanced the value of the communication on the auditor's report.

Keywords : Communication value, Key audit matters, Auditor's report, Agro and food industry, Consumer products group

* Graduate Student, Master of Accountancy, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

** Associate Professor, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

*** Assistant Professor, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

**** Instructor, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

Corresponding author, email: amonlaya.ko@cmu.ac.th, Tel .053-942137

Received : July 4, 2020; **Revised** : September 3, 2020; **Accepted** : November 6, 2020

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board : IAASB) ได้มีการปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่เพื่อพัฒนารูปแบบการนำเสนอรายงาน และเพื่อให้เป็นประโยชน์ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งบการเงินมากยิ่งขึ้น และหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด คือการออกมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ รหัส 701 “การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี” (Key Audit Matters: KAM) สำหรับประเทศไทยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้นำมาตรฐานฉบับดังกล่าวมาปรับปรุงและบังคับใช้กับการตรวจสอบรายงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับรายงานทางการเงินที่มีรอบระยะเวลาบัญชีที่สิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559)

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) หมายถึง เรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงินของงวดปัจจุบัน เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่เลือกมาจากเรื่องที่สื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำกับดูแล การเพิ่มหัวข้อการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีจึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบเดิม โดยกำหนดให้ผู้สอบบัญชีจะต้องสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และวิธีการตรวจสอบเฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละกิจการ ให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับทราบและเข้าใจในรายงานของผู้สอบบัญชีมากขึ้น อีกทั้งเป็นการยกระดับการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มีความโปร่งใส และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินมากขึ้นอีกด้วย (ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์; 2558ก; 2558ข; สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559, ออนไลน์; 2558)

ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ประกาศบังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับดังกล่าว กับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ส่งผลให้บริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (Agro and Food Industry: AGRO) และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer Products: CONSUMP) ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งกลุ่มบริษัทดังกล่าวที่มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยภาคการเกษตรกรรมของไทยสามารถส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศเป็นอันดับต้นๆ ของโลก (อรรณพ คุณวางษ์กฤต, 2556; สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2558) การส่งออกของไทยในปี 2558 ถึงปี 2561 มีสินค้าที่เป็นอาหารและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอยู่ที่ร้อยละ 19-20 และสินค้าอุปโภคบริโภคอยู่ที่ร้อยละ 11-14 (สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง, 2562)

จากการศึกษาในอดีตพบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานผู้สอบบัญชี เช่น ขนาดของกิจการ ราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี อายุของกิจการ ความผันผวนของกำไร และผู้สอบบัญชี เป็นต้น (Henry, 2008 Li, 2008, Smith, 2016) ทั้งนี้งานวิจัยส่วนใหญ่ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างในประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทยนั้นพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAM จากกลุ่มตัวอย่างของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย (ปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แซมเพชร และอมลยา โกศัยกานนท์, 2562) แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารเกี่ยวกับ KAM จากกลุ่มตัวอย่างของบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการนำเสนอ “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” ในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่จะสามารถเพิ่มคุณค่าด้านการสื่อสารให้ผู้ใช้งบการเงินได้มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. รายงานผู้สอบบัญชี

รายงานของผู้สอบบัญชี (Auditors' Report) คือ เครื่องมือในการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนและเป็นทางการ เกี่ยวกับข้อสรุปจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี ที่ใช้สื่อสารต่อผู้บริหารของกิจการและผู้ใช้งบการเงิน (อุณากร พงษ์ธาดา, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2550) จากอดีตที่ผ่านมาพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 เพื่อให้รูปแบบของหน้ารายงานผู้สอบบัญชีสอดคล้องกับหลักการที่ IAASB ได้ทำการศึกษาและวิจัยมาเป็นเวลาหลายปีในหลายประเทศ อาทิเช่น สหราชอาณาจักร มาเลเซีย สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย อเมริกาใต้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีควรมีลักษณะการให้ข้อมูลที่มีคุณค่าด้านการสื่อสารกับผู้ใช้งบการเงินมากขึ้นกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบเดิม โดยมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีจะต้องสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และวิธีการตรวจสอบซึ่งเฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละกิจการให้แก่ผู้ใช้งบการเงินได้รับทราบข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในรายงานของผู้สอบบัญชีมากขึ้น และเพื่อเป็นการยกระดับการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีและผู้ใช้งบการเงินให้มีความโปร่งใสและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งการเพิ่มวรรค KAM ในรายงานของผู้สอบบัญชียังจะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินมากขึ้นอีกด้วย สำหรับรายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่ที่เพิ่มวรรค KAM นั้น หน้ารายงานจะเริ่มต้นด้วยวรรคการแสดงความเห็น (Opinion) ของผู้สอบบัญชีก่อนเป็นอันดับแรก ตามด้วยวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี (Basis for opinion) และตามด้วยวรรคเรื่องสำคัญจากการสอบบัญชี (KAM) ซึ่งผู้สอบบัญชีได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญที่สุด และเป็นเรื่องที่ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อเพิ่มการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีกับผู้มีส่วนที่ในการกำกับดูแล และเพิ่มความโปร่งใสและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบมากขึ้น ทั้งนี้ การนำเสนอรายงานผู้สอบบัญชีที่เพิ่มวรรค KAM นั้น จะบังคับใช้กับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

2. เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

การกำหนดเรื่องสำคัญที่ผู้สอบบัญชีพิจารณาโดยใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญ ที่ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบ ที่จะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงิน เข้าใจได้มากขึ้น ตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับ 701 เป็นการแปลมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศของ IAASB ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ในการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี และให้ความสำคัญกับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชีในการพิจารณาเรื่องที่จะสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชี การพิจารณาเรื่องที่จะสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณค่าของการสื่อสารใน รายงานของผู้สอบบัญชี โดยให้ข้อมูลการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีความโปร่งใสมากขึ้น การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจเรื่องเหล่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินงวดปัจจุบันตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชี นอกจากนี้ การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอาจช่วยผู้ใช้งบการเงินในการทำความเข้าใจกิจการและ

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับดุลยพินิจที่สำคัญของผู้บริหารในงบการเงินที่ตรวจสอบ โดยมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้ ให้ถือปฏิบัติกับการตรวจสอบงบการเงินฉบับสมบูรณ์เพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไปของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ สำหรับงวดบัญชีที่สิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2559 (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

3. คุณค่าด้านการสื่อสาร

ในบริบทของการรายงานเรื่องสำคัญในรายงานของผู้สอบบัญชี “คุณค่าในการสื่อสาร” หมายถึง การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร หรือเรื่องราวต่างๆ ที่สำคัญและเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์จากผู้ส่งสาร ไปสู่ผู้รับสาร จนทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอดได้อย่างตรงกัน ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อกันได้ตรงตามเจตนาของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในครั้งนี้ จึงหมายถึงการที่ผู้ส่งสาร (ผู้สอบบัญชี) ได้มีการถ่ายทอดข้อมูลเรื่องที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ตามดุลยพินิจผ่านหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีเพื่อเป็นการส่งสารนั้นไปยังผู้รับสาร (ผู้ใช้งบการเงิน) ได้แก่ หน่วยงานกำกับดูแล ผู้ถือหุ้น นักลงทุน ผู้บริหารและพนักงานในองค์กร เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ และบุคคลทั่วไป

4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าด้านการสื่อสาร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าด้านการสื่อสารพบว่า Li (2008) วัดคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานประจำปี โดยใช้ค่าดัชนี Fog Index เป็นตัวการวัดค่าความยากง่ายในการอ่าน (Readability) และ Loughran & McDonald (2011) วัดคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานประจำปีจากโทนของเนื้อหา (Tone) ในขณะที่ Smith (2016) วัดคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจากทั้ง 2 องค์ประกอบคือ ความสามารถในการอ่าน (Readability) และ โทนของเนื้อหา (Tone)

ในการวิจัยนี้จึงทำการวัดค่าของคุณค่าด้านการสื่อสารผ่านตัวแปร 2 ตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Smith (2016) ประกอบด้วย ความสามารถในการอ่าน (Readability) หมายถึง การที่ผู้ใช้งบการเงิน (ผู้รับข้อมูล) มีความเข้าใจเนื้อหาในรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAM ตรงกับสิ่งที่ผู้สอบบัญชี (ผู้ส่งสาร) ต้องการสื่อสาร โดยการศึกษาครั้งนี้วัดความสามารถในการอ่านจากค่าดัชนี Fog Index ที่พัฒนาโดย Gunning (1944) จากรายงานผู้สอบบัญชีที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Li (2008) และ Smith (2016) และเนื่องจากเป็นดัชนีการทดสอบความสามารถในการอ่านที่ออกแบบมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความยากง่ายในการอ่านของข้อความภาษาอังกฤษ ดังนั้นการใช้ค่าดัชนี Fog index จึงมีข้อจำกัดบางประการ เช่น คำบางคำที่มีจำนวนพยางค์มากอาจไม่ได้เป็นคำที่ยากหรือซับซ้อน ในขณะที่คำบางคำที่มีจำนวนพยางค์ไม่มากแต่ไม่ได้ถูกใช้บ่อยอาจเป็นคำยากหรือซับซ้อน (Seely, 2013) ในส่วนของโทนของเนื้อหา (Tone) หมายถึง ลักษณะอารมณ์หรือความรู้สึก (Feeling) ของเนื้อหาในรายงานของผู้สอบบัญชีที่สื่อสารในวรรค KAM ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อิงตามเกณฑ์การแบ่งโทนของเนื้อหาตาม Bill McDonald's Word List (Dictionary) ซึ่งแบ่งโทนเนื้อหาเป็น 3 ลักษณะ คือคำที่มีลักษณะเชิงบวก คำที่มีลักษณะเชิงลบ และคำที่เป็นกลาง อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะลักษณะของคำเพียงสองโทนเท่านั้น คือ คำในลักษณะเชิงบวก และคำในลักษณะเชิงลบ เนื่องจากสนใจศึกษาโทนของเนื้อหาในเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในสองทิศทางนี้

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการสื่อสารกับผู้ใช้งบการเงิน The International Auditing and Assurance Standards Board: IAASB เชื่อว่ารายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่จะช่วยทำให้ผู้ใช้รายงานของผู้สอบบัญชีได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจมากขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องมีการใช้ดุลยพินิจอย่างเต็มที่เพื่อคัดสรรหัวข้อสำคัญในการนำเสนอเรื่องสำคัญจากผู้สอบบัญชี (KAM) เพื่อให้

ผู้ใช้งบการเงินได้รับทราบและเข้าใจในรายงานของผู้สอบบัญชีมากขึ้น รวมถึงเพื่อเป็นการยกระดับการสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีและผู้ใช้งบการเงินให้มีความโปร่งใส และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินมากขึ้น (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558, ออนไลน์) ดังนั้นการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีจึงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญซึ่งน่าจะสามารเพิ่มคุณค่าในการสื่อสารรายงานของผู้สอบบัญชีได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2016) และ ภาณัช และคณะ (2562) ที่ผลการศึกษาพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีแบบมีวรรค KAM อ่านง่ายกว่าและมีเนื้อหาซึ่งรายงานเป็นลักษณะเชิงลบมากกว่าหน้ารายงานผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAM จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดสมมติของงานวิจัย ดังนี้

H: รายงานผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากกว่า รายงานผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของการสื่อสารของ “เรื่องที่สำคัญในการตรวจสอบ” (KAM) ซึ่งเป็นวรรคที่เพิ่มขึ้นในหน้ารายงานผู้สอบบัญชี พบว่าคุณค่าของการสื่อสารสามารถพิจารณาวัดค่าผ่าน 2 ตัวแปร คือ การวิเคราะห์ความสามารถในการอ่าน (Readability) และ โทนของเนื้อหา (Tone)

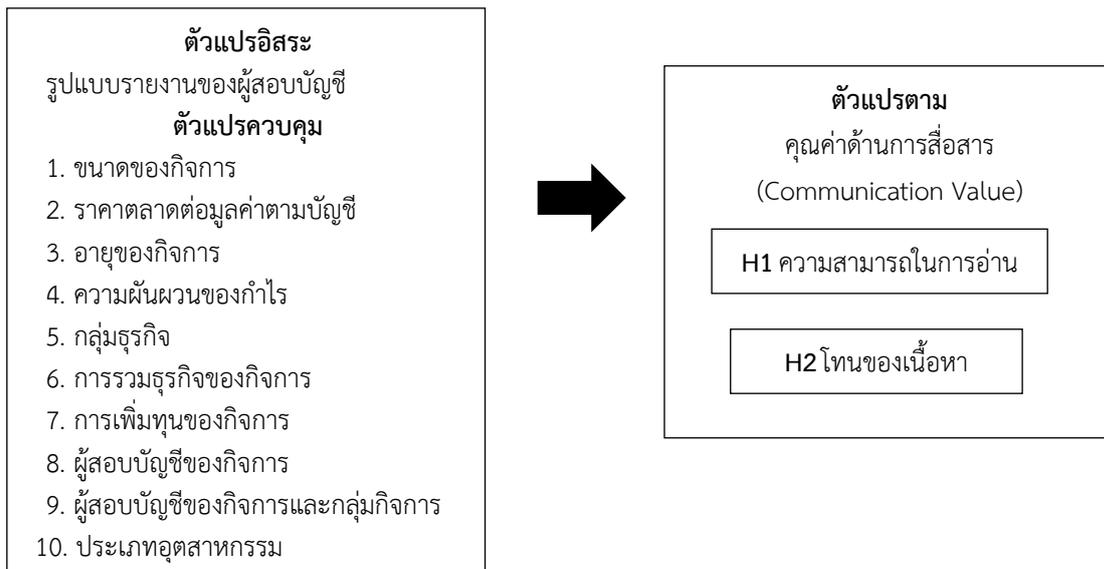
จากการศึกษาด้านความสามารถในการอ่าน (Readability) พบว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ยังไม่ได้เพิ่มวรรค KAM นั้น จะมีรูปแบบและข้อความที่ใช้นำเสนอในรายงานที่เป็นมาตรฐาน จึงทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถสื่อสารข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในรายงานของผู้สอบบัญชีให้กับผู้ใช้งบการเงินได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านรูปแบบที่ถูกกำหนดไว้แล้ว แต่เมื่อมีการกำหนดให้มีวรรค KAM ในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี การสื่อสารข้อมูลเพิ่มเติมนี้จะทำให้ผู้สอบบัญชีมีโอกาส รวมถึงช่องทางที่สามารถใช้ในการสื่อสารข้อมูล และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไปสู่ผู้ใช้งบการเงินได้มากขึ้น ซึ่งน่าจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องการจะสื่อสารเพิ่มขึ้น (Smith, 2016) จากแนวคิดข้างต้นจึงพัฒนาเป็นสมมติฐานข้อที่ 1 ของงานวิจัยครั้งนี้

H1: รายงานผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอ่านง่ายกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ส่วนโทนของเนื้อหา (Tone) จากการศึกษาของ Smith (2016) พบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่กำหนดให้มีวรรค KAM มีโทนของเนื้อหาเป็นการใช้คำในลักษณะเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ยังไม่กำหนดให้มีวรรค KAM ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบนั้นสามารถสื่อสารถึงประเด็นความเสี่ยงที่สำคัญของกิจการ หรือเรื่องที่คุณสอบบัญชีต้องใช้เวลาพิจารณาอย่างมากในการตรวจสอบ (Smith, 2016) ดังนั้น จึงทำให้คำที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่มีลักษณะในเชิงลบมากกว่ารายงานผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ดังนั้นจึงพัฒนาเป็นสมมติฐานข้อที่ 2 ของงานวิจัยครั้งนี้

H2: รายงานผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีโทนของเนื้อหาเป็นลักษณะเชิงลบมากกว่ารายงานผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

กรอบแนวคิดของงานวิจัย สามารถแสดงได้ดังนี้

รูปภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 93 บริษัท ซึ่งประกอบด้วย หมวดธุรกิจธุรกิจการเกษตร อาหารและเครื่องดื่ม แพชั่น ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน และของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์ โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างปี 2558 – 2560 รวมข้อมูลประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้นจำนวน 248 ข้อมูล

ตาราง 1 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

หน่วย : จำนวนบริษัท

กลุ่มอุตสาหกรรม	หมวดธุรกิจ	2558	2559	2560	รวม
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	ธุรกิจการเกษตร	11	12	11	34
	อาหารและเครื่องดื่ม	42	39	40	121
สินค้าอุปโภคบริโภค	แพชั่น	23	23	23	69
	ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน	11	11	11	33
	ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	6	7	8	21
รวมทั้งสิ้น		93	92	93	278
หัก	บริษัทที่เพิ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	5	2	2	9
หัก	บริษัทที่ถูกควบกิจการ	2	-	2	4
หัก	บริษัทที่ถูกเพิกถอนจากตลาดหลักทรัพย์ฯ	-	1	-	1
หัก	บริษัทที่หันถูกขึ้นเครื่องหมาย “SP” และ “NP”	1	1	1	3
หัก	รายงานผู้สอบบัญชี ไม่มีวรรค KAM	-	8	-	8
หัก	รายงานผู้สอบแบบไม่แสดงความคิดเห็น	-	-	1	1
หัก	ค่าผิดปกติ (Outliers)	3	1	-	4
จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา		82	79	87	248

ที่มา : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2561

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานทางการเงินและหน้า รายงานผู้สอบบัญชีฉบับภาษาอังกฤษที่มีการเผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 248 ชุดข้อมูล

3. แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้พัฒนามาจากงานวิจัยของ Smith (2016) ซึ่งได้ทำการปรับแบบจำลองให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมากขึ้น โดยการยกเว้นการวัดค่าตัวแปรควบคุม จำนวน 1 ตัวแปร คือ รายการพิเศษ (Special Items: SI) เนื่องจากประเทศไทยได้การยกเลิกการแสดงรายการพิเศษในงบการเงิน นอกจากนี้ในการศึกษานี้ ไม่ได้นำเอาบรรทัดความรับผิดชอบของผู้บริหารและบรรทัดความรับผิดชอบต่อของผู้สอบบัญชีมาทำการวัดค่าด้วย เนื่องจากมีความแตกต่างของรูปแบบระหว่างปีอย่างมีสาระสำคัญ ดังนั้นแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

$$\begin{aligned} \text{Communicative Value} = & \beta_0 + \beta_1 \text{NEWOPINION}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{MB}_{it} + \\ & \beta_4 \text{AGE}_{it} + \beta_5 \text{EARN_VOL}_{it} + \beta_6 \text{NBSEG}_{it} + \\ & \beta_7 \text{ACQUISTION}_{it} + \beta_8 \text{SEO}_{it} + \beta_9 \text{BIGN}_{it} + \\ & \beta_{10} \text{COMBINED_OP}_{it} + \beta_{11} \text{INDUSTRY_FIX} + \varepsilon \end{aligned}$$

เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2016) ในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาวัดคุณค่าด้านการสื่อสาร (Communicative Value) จาก 2 ตัวแปร คือความสามารถในการอ่าน (Readability) และโทนของเนื้อหา (Tone) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Readability} &= \beta_0 + \beta_1 \text{NEWOPINION}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{MB}_{it} + \\ & \beta_4 \text{AGE}_{it} + \beta_5 \text{EARN_VOL}_{it} + \beta_6 \text{NBSEG}_{it} + \dots (\text{H}_1) \\ & \beta_7 \text{ACQUISTION}_{it} + \beta_8 \text{SEO}_{it} + \beta_9 \text{BIGN}_{it} + \\ & \beta_{10} \text{COMBINED_OP}_{it} + \beta_{11} \text{INDUSTRY_FIX} + \varepsilon \\ \text{Tone} &= \beta_0 + \beta_1 \text{NEWOPINION}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{MB}_{it} + \\ & \beta_4 \text{AGE}_{it} + \beta_5 \text{EARN_VOL}_{it} + \beta_6 \text{NBSEG}_{it} + \dots (\text{H}_2) \\ & \beta_7 \text{ACQUISTION}_{it} + \beta_8 \text{SEO}_{it} + \beta_9 \text{BIGN}_{it} + \\ & \beta_{10} \text{COMBINED_OP}_{it} + \beta_{11} \text{INDUSTRY_FIX} + \varepsilon \end{aligned}$$

โดยที่ ตัวแปรในแบบจำลองและการวัดค่าตัวแปรสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตาราง 2 ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	การวัดค่า
ตัวแปรตาม: คุณค่าด้านการสื่อสาร ซึ่งพิจารณาจาก	
<i>Readability</i>	ความสามารถในการอ่านวัดโดยใช้ Fog Index เป็นดัชนีที่ใช้สำหรับการทดสอบความสามารถในการอ่าน ซึ่งสามารถคำนวณได้จาก: $\text{Fog Index} = (\text{จำนวนคำเฉลี่ยต่อประโยค} + \text{ร้อยละของคำที่ซับซ้อน**}) \times 0.4$ ** คำที่ซับซ้อน หมายถึง คำที่มีจำนวนพยางค์ 3 พยางค์ขึ้นไป ** การอ่านค่าดัชนี Fog Index สามารถแปลความได้ว่าถ้ายิ่งค่าดัชนีมีคะแนนสูงหมายความว่าข้อความนั้นมีความยากต่อการอ่าน เนื่องจากเป็นค่าของระดับการศึกษาที่ควรมีเพื่อให้สามารถเข้าใจข้อความนั้นได้ โดยถ้ามีค่ามากกว่า 17 หมายความว่าผู้อ่านควรมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป

<i>Tone</i>	โทนของเนื้อหา วัดโดยแบ่งตาม Bill McDonald's Word List (Dictionary) ซึ่งแบ่งตามลักษณะของคำเป็นลักษณะเชิงบวก (Positive) เช่น Accomplish, Boosted และ Efficiently ลักษณะเชิงลบ (Negative) เช่น Unpredictable, Violently และ Worthless ซึ่งสามารถคำนวณได้จาก: $\text{Tone} = (\text{Positive} - \text{Negative}) / (\text{Positive} + \text{Negative})$
ตัวแปรอิสระ <i>NEWOPINION</i>	รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี โดยกำหนดให้: 1 = หน้ารายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่มีวรรค KAM, และ 0 = หน้ารายงานผู้สอบบัญชีแบบเก่าไม่มีวรรค KAM
ตัวแปรควบคุม (เครื่องหมายคาดการณ์ต่อคุณค่าในการสื่อสาร) <i>SIZE</i>	ขนาดของกิจการวัดจากลอการิทึมของ สินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี (-) จากการศึกษาของ Smith (2016) และ Li (2008)
<i>MB</i>	ราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีสามารถวัดจากมูลค่าตลาด ณ วันสิ้นปีหารด้วยมูลค่าตามบัญชี ณ วันสิ้นปี (-) จากการศึกษาของ Smith (2016)
<i>AGE</i>	อายุของกิจการวัดโดยนับจำนวนปีตั้งแต่ปีที่เสนอขายหุ้นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจนถึงปีที่เก็บข้อมูล (+) จากการศึกษาของ Li (2008)
<i>EARN_VOL</i>	ความผันผวนของกำไรวัดจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกำไรสำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 5 ปีย้อนหลัง (-) จากการศึกษาของ Smith (2016) และ Li (2008)
<i>NBSEG</i>	กลุ่มธุรกิจวัดจากลอการิทึมของจำนวนกลุ่มธุรกิจ (-) จากการศึกษาของ Smith (2016)
<i>ACQUISITION</i>	การรวมธุรกิจ กำหนดให้ 1 = มีค่าใช้จ่ายในการรวมธุรกิจ, 0 = อื่นๆ (-) จากการศึกษาของ Smith (2016)
<i>SEO</i>	การเพิ่มทุนของกิจการ กำหนดให้ 1 = มีการเพิ่มทุน, 0 = อื่นๆ (-) จากการศึกษาของ Smith (2016) และ Li (2008)
<i>BIGN</i>	ผู้สอบบัญชีของกิจการ กำหนดให้ 1 = ผู้สอบบัญชีของกิจการมาจากสำนักงานบัญชี BIG 4, 0 = อื่นๆ (-) จากการศึกษาของ Smith (2016)
<i>COMBINED_OP</i>	ผู้สอบบัญชีของกิจการและกลุ่มกิจการสามารถ กำหนดให้ 1 = ผู้สอบบัญชีของกิจการและกลุ่มกิจการเป็นสำนักงานเดียวกัน, 0 = อื่นๆ (-) จากการศึกษาของ Smith (2016)
<i>INDUSTRY_FIX</i>	ประเภทอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ วัดโดย ถ้าบริษัทอยู่ในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ตัวบ่งชี้ = 0, ถ้าบริษัทอยู่ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ตัวบ่งชี้ = 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากข้อมูล 248 ข้อมูล ได้นำมาประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ค่าสถิติที่ใช้ในการศึกษาในส่วนนี้ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

จากผลการศึกษาในตาราง 3 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของ Fog Index ในรายงานผู้สอบบัญชี ปี 2558 – 2560 มีแนวโน้มลดลง (36.23, 22.08, และ 21.91 ตามลำดับ) และมีค่าใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ Smith (2016) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.35 แต่มีค่ามากกว่าผลการศึกษาของ Li (2008) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.39 จากการแปลความหมายของค่า Fog Index พบว่าหากค่า Fog Index มีคะแนนสูงจะสามารถแปลความได้ว่าสารที่สื่อออกมานั้นอ่านยาก ดังนั้นจากผลการศึกษาเบื้องต้นนี้จึงสามารถแปลความได้ว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีสามารถอ่านได้ง่ายขึ้นตามลำดับ และขณะเดียวกันเนื้อหาในรายงานผู้สอบบัญชีมีลักษณะของเนื้อหาเชิงลบมากขึ้น (-0.26, -0.77, และ -0.77 ตามลำดับ) ส่วนค่าเฉลี่ยของตัวแปรขนาดกิจการมีค่าสูงสุดในปี 2560 เท่ากับ 6.61 ซึ่งคิดเป็นมูลค่าของสินทรัพย์รวมเท่ากับ 16.04 ล้านบาท และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.57 สำหรับมูลค่าตลาดของกิจการมีค่าเฉลี่ยสำหรับช่วงระยะเวลา 3 ปี อยู่ระหว่าง 2.06 – 2.48 เท่า ส่วนอายุเฉลี่ยของกิจการอยู่ในช่วง 21 – 22 ปี ความผันผวนของกำไรสูงสุดในปี 2560 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4,157,157 ล้านบาท ในขณะที่ค่าเฉลี่ยตัวแปรกลุ่มธุรกิจอยู่ระหว่าง 0.56 – 0.63 หรือระหว่าง 5-9 บริษัท

ตาราง 3 ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรตาม		Readability	Tone	Size	MB	AGE	EARN_VOL	NBSEG
ปี 2558 n = 82	Maximum	48.49	1.00	8.05	12.82	40	1,922,839.06	1.71
	Minimum	14.00	-1.00	5.77	0.34	1	10,332.37	0.00
	Mean	36.23	-0.26	6.57	2.08	20.87	235,144.82	0.56
	S.D.	7.49	0.48	0.49	2.00	10.06	344,200.83	0.42
ปี 2559 n = 79	Maximum	25.87	0.33	8.15	17.42	41	1,701,013.46	1.86
	Minimum	17.79	-1.00	5.59	0.40	1	8,716.15	0.00
	Mean	22.08	-0.77	6.57	2.48	20.65	235,213.02	0.63
	S.D.	1.66	0.22	0.50	2.75	10.78	323,792.69	0.44
ปี 2560 n = 87	Maximum	27.11	-0.29	8.77	13.44	42	4,157,157.00	2.37
	Minimum	18.03	-1.00	5.60	0.30	1	9,665.87	0.00
	Mean	21.91	-0.77	6.61	2.12	21.94	284,228.81	0.60
	S.D.	1.71	0.20	0.57	2.25	11.13	527,516.23	0.46

ตาราง 4 ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรหุ่นที่ใช้ในการศึกษา

ตัวบ่งชี้	NEWOPINION	ACQUISITION	SEO	BIGN	COMBINED_OP	INDUSTRY_FIX
ปี 2558 n = 82	0 (100)	82 (100)	67 (81.71)	24 (29.27)	19 (23.17)	45 (54.88)
ปี 2559 n = 79	0 (0.00)	77 (97.47)	68 (86.08)	22 (27.85)	17 (21.52)	45 (56.96)
ปี 2560 n = 87	0 (0.00)	81 (93.10)	72 (82.76)	24 (27.59)	21 (24.14)	48 (55.17)
	1 (100)	6 (6.90)	15 (17.24)	63 (72.41)	66 (75.86)	39 (44.83)

หมายเหตุ : บรรทัดบน (ตัวหนา) แสดงจำนวน, บรรทัดล่าง (ตัวเอียง) แสดงร้อยละ

ค่าเฉลี่ยจากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีในปี 2558 หน้ารายงานผู้สอบบัญชียังคงเป็นแบบเก่าไม่มีวรรค KAM ส่วนในปี 2559 และ 2560 พบว่าหน้ารายงานผู้สอบบัญชีปรับเป็นรูปแบบใหม่ที่มีวรรค KAM กิจกรรมส่วนใหญ่ไม่มีการรวมธุรกิจและไม่มีการเพิ่มทุน ผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่มาจากสำนักงานบัญชี Big 4 และผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มกิจการส่วนใหญ่มาจากสำนักงานเดียวกัน

2. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

จากตาราง 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรควบคุมพบว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ความสามารถในการอ่าน (Readability) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับโทนของเนื้อหา (Tone) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.619 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 พบว่าขนาดของบริษัท (SIZE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความผันผวนของกำไร (EARN_VOL) และกลุ่มธุรกิจ (NBSEG) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.720 และ 0.628 ตามลำดับ และผันผวนของกำไร (EARN_VOL) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มธุรกิจ (NBSEG) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.459 ทั้งนี้พบว่ามูลค่าตลาดของบริษัท (MB) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอายุของกิจการ (AGE) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.437 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่ามูลค่าตลาดของบริษัท (MB) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความผันผวนของกำไร (EARN_VOL) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.146 และไม่พบว่าตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน 0.8 จึงไม่เกิดปัญหา Multicollinearity หรือปัญหาการเกิดความสัมพันธ์กันเองของตัวแปร (Ferguson, 1981)

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

	Readability	Tone	Size	MB	AGE	EARN_VOL
Tone	0.619**					
Size	0.038	0.050				
MB	-0.016	0.004	0.049			
AGE	-0.103	-0.116	-0.082	-0.437**		
EARN_VOL	-0.008	0.009	0.720**	.146*	-0.069	
NBSEG	-0.009	0.021	0.628**	0.093	-0.093	0.459*

หมายเหตุ : ** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, และ * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในแต่ละสมมติฐาน ได้ดังต่อไปนี้ จากตาราง 6 พบว่าตามแบบจำลองของสมมติฐาน H1 มีค่า Adjust R² เท่ากับ 0.690 แสดงให้เห็นว่าตัวแบบจำลองมีความเหมาะสม โดยตัวแปรหลักซึ่งได้แก่ รายงานผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAM มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่า Fog Index อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.824 และมีค่า t-statistics เท่ากับ -22.938 ซึ่งหมายความว่า เมื่อมีการรายงานวรรค KAM ในรายงานผู้สอบบัญชีจะทำให้คะแนนของ Fog Index ลดลง โดยคะแนน Fog Index ที่ลดลงแปลว่ารายงานของผู้สอบบัญชีนั้นอ่านได้ง่ายขึ้น ดังนั้นจึงสามารถแปลความได้ว่ารายงานผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAM ส่งผลให้ผู้รับสารอ่านได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ H1 ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน (Readability) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

	H1 (Readability)		H2 (Tone)	
	coefficient	t-statistics	coefficient	t-statistics
NEWOPINION	-0.824	-22.938**	-0.592	-11.358**
SIZE	0.097	1.519	0.058	0.629
MB	-0.016	-0.399	-0.020	-0.342
AGE	-0.077	-1.817	-0.084	-1.364
EARN_VOL	-0.039	-0.679	-0.038	-0.458
NBSEG	-0.058	-0.910	-0.007	-0.077
ACQUISITION	-0.015	-0.385	-0.020	-0.361
SEO	0.022	0.551	0.041	0.720
BIGN	-0.013	-0.324	0.043	0.734
COMBINED_OP	0.055	0.989	0.018	0.226
INDUSTRY_FIX	-0.012	-0.283	-0.018	-0.285
Adjust R ²	0.690		0.347	

หมายเหตุ : ** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, และ * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับสมมติฐาน H2 พบว่าค่า Adjust R² เท่ากับ 0.347 โดยตัวแปรหลักซึ่ง ได้แก่ รายงานผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAM มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับลักษณะของเนื้อหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.592 และมีค่า t-statistics เท่ากับ -11.358 ซึ่งแปลความหมายได้ว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAM จะมีโทนของการรายงานเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAM โดยจะมีการใช้คำที่มีลักษณะเชิงลบมากกว่าหน้ารายงานผู้สอบที่ไม่มีรายงานวรรค KAM ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ H2 ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ส่วนตัวแปรอื่นๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับโทนของเนื้อหา (Tone) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่พบว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) สามารถอ่านง่ายกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAM ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Smith (2016) ที่พบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีการเพิ่มวรรค KAM ตามการบังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ รหัส 701 นั้น สามารถอ่านง่ายกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีในปีก่อนหน้าที่ไม่มีวรรค KAM ซึ่งการเพิ่มวรรค KAM นั้นทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถสื่อสารข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงเลือกใช้คำที่สื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่ายและตรงประเด็น เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข้อความตรงกับสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสารออกไป เป็นผลทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีสามารถอ่านง่ายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังแสดงให้เห็นว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAM มีโทนของรายงานเป็นคำในลักษณะเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAM โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Smith (2016) ซึ่งพบว่า เมื่อเพิ่มวรรค KAM ในรายงานของผู้สอบบัญชี ตามการบังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ รหัส 701 แล้ว ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีโทนของรายงานเป็นเชิงลบมากขึ้น เนื่องจากวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบส่วนใหญ่จะรายงานถึงความเสี่ยงที่สำคัญของกิจการหรือเรื่องที่ผู้สอบบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจอย่างมากในการตรวจสอบ อาทิ ความเสี่ยงจากถูกฟ้องร้องคดี ความ หรือความเสี่ยงในการประเมินความเสี่ยงที่มองไม่เห็น เช่น ความเสี่ยงในการหาลูกค้าใหม่ที่ไม่เคยทำ

การคำนวณมาก่อน ฯลฯ ดังนั้น โทณลักษณะของคำที่ใช้ในการรายงานส่วนใหญ่จะเป็นคำลักษณะเชิงลบ จึงทำให้โทนของรายงานจึงเป็นเชิงลบมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการเพิ่มวรรค KAM ในรายงานผู้สอบบัญชี จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้นและจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความเชื่อมั่นต่องานการตรวจสอบมากขึ้น จึงถือเป็นการเพิ่มคุณค่าด้านการสื่อสารให้กับรายงานทางการเงินอย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสภาวิชาชีพบัญชีฯ ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของหน้ารายงานผู้สอบบัญชีในส่วนของวรรคอื่น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สอบบัญชีสามารถกำหนดรูปแบบของรายงานต่าง ๆ รวมทั้งการเลือกใช้คำในสื่อสาร และการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ จากข้อค้นพบยังแสดงให้เห็นว่ารายงานผู้สอบบัญชีที่มีการเพิ่มวรรค KAM นั้นส่งผลให้รายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่มีการใช้คำที่มีลักษณะเชิงลบเพิ่มขึ้น เนื่องจากคำที่มีลักษณะเชิงลบเหล่านั้นสามารถอธิบายถึงเรื่องที่มีความเสี่ยงมากที่สุดหรือมีนัยสำคัญที่สุดของกิจการที่ตรวจสอบ ดังนั้น ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล ซึ่งอาจต้องมีการให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ใช้งบการเงินเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องว่าคำที่มีลักษณะเชิงลบให้คุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นในรายงานผู้สอบบัญชีนั้น เป็นเพียงคำที่ผู้สอบบัญชีใช้สื่อสารต่อผู้ใช้งบการเงินเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นของกิจการ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเพิ่มความระมัดระวังในการลงทุนมากขึ้นเท่านั้น มิได้หมายความว่ากิจการนั้นมีความผิดปกติใด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจากรายงานผู้สอบบัญชีที่มีผลต่อกำไร และการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน เพื่อให้ทราบคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และสามารถอธิบายถึงคุณค่าด้านการสื่อสารได้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์. (2558). คุณค่าของรายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 11(31), 26-44.
- ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์. (2558). ประเด็นสำคัญและการประยุกต์แนวคิด เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 11(32), 110-127.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2561). *รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์*. สืบค้นจาก https://www.set.or.th/dat/eod/listedcompany/static/listedCompanies_th_TH.xls

- ปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แชมเพชร, อมลยา โกไศยกานนท์. (2562). คุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มเทคโนโลยีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 17 (1), 43-55.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *รายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่*. สืบค้นจาก http://www.fap.or.th/images/column_1437124552/รายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). *มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีใบอนุญาต*. สืบค้นจาก [http://www.fap.or.th/images/column_1450769638/Draft%20TSA%20701%20\(Revised1\)_P_Final_21_12_58.pdf](http://www.fap.or.th/images/column_1450769638/Draft%20TSA%20701%20(Revised1)_P_Final_21_12_58.pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2558). *ระบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) สำหรับธุรกิจเกษตรและอาหารไทย จากนโยบายและแผน วทน. แห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2555-2564) สู่แนวทางการขับเคลื่อน: สาขาอาหารแปรรูป*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท พรินท์เอเบิล จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง กระทรวงการคลัง. (2562). *มูลค่าการส่งออก แยกตามหมวดหลักสินค้าและหมวดย่อยสินค้าปี พ.ศ.2558 ถึง พ.ศ.2561*. สืบค้นจาก <http://dwfoc.mof.go.th/Dataservices/IECountryAndCategory>
- อรรณพ คุณาวงษ์กฤต. (2556). *เกษตรพอเพียง หรือ เกษตรอุตสาหกรรม*. สืบค้นจาก <http://www.cusar.chula.ac.th/index.php/article/15-2013-03-11-08-57-53>
- อุณากร พลภูมิธาดา, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ, ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2550). *รายงานของผู้สอบบัญชี*. กรุงเทพฯ: หจก.ทีพีเอ็น เพรส.
- Gunning, R. (1944). *Fog Index*. Retrieved from <https://readable.io/content/the-gunning-fog-index/>
- Henry, E. (2008). Are Investors Influenced by How Earnings Press Releases are Written?. *Journal of Business Communication*, 45, 363-407.
- Li, F. (2008). Annual report readability, current earnings, and earnings persistence. *Journal of Accounting and Economics*, 45, 221-247.
- Loughran, T., and B. McDonald. (2011). When is a liability not a liability? Textual analysis, dictionaries, and 10-Ks. *Journal of Finance*, 66(1), 35-65.
- Seely, J. (2013). *Oxford Guide to Effective Writing and Speaking: How to Communicate Clearly*. United Kingdom : OUP Oxford.
- Smith, K. W. (2016). *Tell me more: A Content Analysis of Expanded Auditor Reporting in the United Kingdom*. (Doctoral dissertation). Retrieved from SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2821399>

